

سعدی و خسرو

« اهداء به علاقمندان زبان و ادبیات فارسی در همه
کشورهای جهان »

این جمله در صفحه اول کتاب «سعدی و خسرو» با خط نستعلیق زیبا
و خوش کلیشه شده است. زیر این جمله امضای «سیدبابر علی» قرار دارد
که معلوم می‌دارد این کتاب از طرف ایشان اهداء شده است.

آقای سیدبابر علی، آنگونه که آقای دکتر علی اکبر جعفری
مدیر مرکز تحقیقات فارسی توضیح دادند از بزرگان فارسی دوست و از نواب
بزرگ پاکستان است.

کتاب «سعدی و خسرو» تازگی‌ها به کتابخانه مرکز تحقیقات فارسی
رسیده است و چون از جانب مردی فارسی دوست و خوش اندیشه به علاقه‌مندان
زبان فارسی اهدا شده است، لازم است آنرا معرفی کنم.

اصل کتاب «سعدی و خسرو» اشعاری هموزن و هم معنی و هم قافیه و هم
مضمون را دربر گرفته از شیخ مصلح‌الدین (مشرف‌الدین) سعدی شیرازی
و حضرت امیر خسرو دهلوی که استاد سید وزیر الحسن عابدی
دانشمند زبان‌شناسی و فارسی دوست و رئیس دانشکده خاورشناسی دانشگاه
پنجاب (لاهور) آنرا تألیف کرده است.

این کتاب با قطع ۱۷ × ۲۲ و کاغذ ۱۰۰ گرمی سفید اعلا چاپ شده است .

چاپ و نشر آن از طرف « پبکیچز لمیتد » لاهور - پاکستان صورت پذیرفته است .

تعداد چاپ اول آن پنجهزار نسخه است . سید ثقلین زیدی خطاط ینکوسلیقه و معروف آن را با خطی خوش و به روش نستعلیق زیبا کتابت کرده است .

سپس به طریق افست به زیور طبع آراسته گشته است . چهل و شش صفحه پیش گفتار و دیباچه و دو بیست و پنجاه و هفت صفحه متن اصلی کتاب است . پیش گفتار آن بقلم آقای سید بابر علی بانی و باعث طبع و نشر کتاب است که می نویسد :

داین مجموعه را که غزل‌های همطرحی (هم مضمون و هم قافیه و هم معنی و هم وزن) شیخ اجل سعدی (رح) و حضرت امیر خسرو (رح) را در بردارد و حس یگانگی و دوستی و برادری بین افراد جامعه بشری در هر یک از صفحات و محتویات آن منعکس است ، به علاقه‌مندان به زبان شیرین فارسی و ادبیات گرانبهای آن با احساسات مسرت و افتخار پیش کش می نمایم و امیدوارم مورد قبول قرار گیرد و دلها را نشاطی بخشد .

پس از پیش گفتار آقای سید بابر علی ، دیباچه قرار دارد به قلم استاد سید وزیر الحسن عابدی که شرحی شیرین و تحقیقی در باره تألیف کتاب و غزلیات همطرحی سعدی و خسرو را در بر گرفته است و این گونه آغاز می شود :

داین مجموعه مشتمل بر تمام غزلیات همطرحی سعدی و خسرو که دارای چهل و سه زمینه همطرحی و شامل نود و هفت غزل می باشد بر اساس متن کلیات شیخ سعدی تصحیح کرده مرحوم محمد علی فروغی (چاپ احمد علمی ، تهران) و دیوان کامل امیر خسرو دهلوی (چاپ درویش ، تهران) تهیه و در موارد

احتیاج از روی سه نسخه خطی دیوان خسرو که بسیار گرانبهاست تصحیح شده است.

پس از آن مؤلف محترم توضیح می‌دهد که سه نسخه خطی مهم از کلیات امیر خسرو را در اختیار داشته است و «اکتشاف مهمی» نموده است. وی از تتبع از غزلیات همطرحی (هم مضمون و هم قافیه و هم معنی و هموزن) سعدی و خسرو باین نتیجه رسیده است که: «اتحاد و توافق فکری» و «وحدت فکری و معنوی» و «اتحاد مضامین شعری» میان این دو شاعر غزل‌سرا به حدی وجود دارد که در خصوص ارادات خسرو به سعدی دیگر جای هیچگونه شك و شبهه‌یی باقی نمی‌گذارد.

غزلیات برگزیده «سعدی و خسرو» از لحاظ وزن و مضمون و معنی و قافیه و الفاظ و تشبیهات و ترکیبات و مفاهیم و دیگر فنون شعری و ادبی شباهت کلی با یکدیگر دارند ولیکن از نظر ریزه کاریهای هنری و شیرینکاریهای ذوقی و باریک بینی‌های ادبی کاملاً از هم جدا هستند.

غزلیات برگزیده سعدی از طبییات، ۳۶ غزل، از بدایع، ۱۴ غزل، از غزلیات قدیم، ۴ غزل، و از خواتیم، ۳ غزل است. غزلیات برگزیده امیر خسرو، از نهایی‌الکمال، ۳۶ غزل، از تحفة الصغر ۷ غزل، از بقیة نقیه، ۲ غزل، از غرة الکمال، ۲ غزل، و از وسط‌الحیاء ۲ غزل است.

طرح تألیف کتاب «سعدی و خسرو» کاملاً ابتکاری و تازه است غزل‌های سعدی در صفحه‌های زوج و غزل‌های خسرو در صفحه‌های فرد آمده است. و برای هر کدام شماره‌هایی تنظیم شده که شامل دیوانهای هر دو شاعر نیز می‌گردد.

کتاب «سعدی و خسرو» با روی جلد دورنگ نارنجی و آبی و نقاشیهای زیبای هنری صفحات داخلی و خط نستعلیق خوش‌وچاپ ممتاز و کاغذ گرانبهای یکصد گرمی سفید به بازار ادبیات و هنر و فرهنگ و زبان شیرین فارسی عرضه شده است.

ما استفاده و بهره برداری از این کتاب ادبی ارزنده را به همه فارسی‌دوستان و عاشقان زبان و ادبیات فارسی توصیه می‌کنیم بویژه این که درس‌زمین پاکستان که مردم آن دوست و برادر و مسلمان و همسایه ایران هستند ، تألیف و طبع و نشر یافته است. ما باید از مرد بزرگوار خیرخواه فارسی‌دوست و نیکوکار آقای بابرعلی بسیار سپاسگزار و متشکر باشیم که سرمایه فراوانی مصرف کرده و کتاب «سعدی و خسرو» را به بهترین شکل و صورت چاپ و نشر کرده‌اند .

اکنون برای نمونه دو غزل همطرحی از کتاب «سعدی و خسرو»

می‌آوریم

سعدی :

و آتش لعل و آب دندان
شده بودست شیر پستان
سر و بیرون کند ز بستانش
همه خادم شوند غلمانش
نیست الا چه ز نخدانش
متعطش بر آب حیوانش
بر تماشا کنان حیرانش
از زخم زلف همچو چوگانش
که نبودند مرد میدانش
که همین بود حد امکانش
مرده ، از بیشتر مترسانش

زینهار از دهان خدانش
مگر آن دایه کاین صنم پرورد
باغبان گر ببیند این رفتار
ورچنین حور در بهشت آید
چاهی اندر ره مسلمانان
چند خواهی چو من برین لب‌چاه
شاید این روی اگر سبیل کند
بسکه بر خاک می‌طپند چو گوی
لاجرم عقل منهزم شد و صبر
ما دگر بی‌تسو صبر نتوانیم
از ملامت چه غم خورد سعدی

از: امیر خسرو

و آن خم طره پریشانش
زلف همچون شب زمستانش
از گشاد زه گریبانش
چنگه ما روز حشودامانش
از دل سخت همچو سندانش
جان فرستم به مزد دندانش
آب شد در چه ز نخدانش
خسار دارم ز نوک مژگانش

لب نگر و آن دهان خدانش
روی چون بامداد تابستان
تیر بالای او بخست مرا
دامن از ما همی کشد امروز
کوفته ماند شخص چون زرمین
چون فرو برد در ولم دندان
دل من گشت خون و خون دلم
خسروا پرسشی بکن که به دل